

ADGANG TIL OG OPHOLD I NATUREN

Friluftsrådets
adgangspolitik 2022

Friluftsrådets politik og principper for at færdes, opholde sig og dyrke forskellige friluftaktiviteter i naturen.

Friluft
Rådet

📍 Naturpark Vesterhavet

① Du må bade og færdes til fods langs stort set alle strande og klitfædede arealer hele døgnet. Også selv om stranden er privatejet.

God adgang til naturen for alle

Friluftsliv er populært som aldrig før. Den store interesse for friluftsliv understreger, at der mere end nogensinde er efterspørgsel på god adgang til naturen. Men det understreger også behovet for klare regler for adgang, som er lette at forstå. Samt en øget opmærksomhed på, hvordan man skaber sameksistens mellem forskellige brugergrupper, og hvordan man får friluftaktiviteter og naturhensyn til at gå hånd i hånd.

Adgang til naturen er en historisk ret i Danmark. En central del af Naturbeskyttelseslovens formål er – og har altid været – at sikre befolkningens muligheder for friluftsliv og adgang til naturen. Det har derfor også altid været en kerneopgave for Friluftsrådet at sikre god adgang til naturen for både organiserede og uorganiserede interesser. Naturen skal være lettilgængelig og tæt på, hvor vi bor, så alle kan få glæde af de mange gode oplevelser, der venter ude i naturen.

Friluftsliv og natur er uløseligt forbundet. Naturen er en grundlæggende forudsætning for, at friluftslivet kan udfolde sig, og friluftsliv er med til at styrke vores forhold

til og viden om naturen. Ved at færdes i naturen, sanser og oplever den, får vi en større bevidsthed om, at det er vigtigt at passe godt på den. God adgang til naturen er altså på mange måder vigtig for at øge befolkningens naturlæde og naturforståelse.

Gode muligheder for at færdes og opholde sig i naturen har også en lang række øvrige effekter. Friluftsliv og oplevelser i naturen øger vores livskvalitet og sundhed. Undervisning og formidling i naturen skaber læring og udvikling for børn og voksne. Endelig har bedre muligheder for friluftsliv også en række positive samfundsøkonomiske effekter. Der er altså mange gode grunde til, at det er vigtigt med en god adgang til naturen.

Med denne adgangspolitik ønsker Friluftsrådet at skabe grundlag for en udvikling af offentlighedens og det organiserede friluftslivs muligheder for at færdes og opholde sig i naturen.

Friluftsrådets bestyrelse, 2022

Grundlag for Friluftsrådets adgangspolitik

Friluftsrådets vision er grundlæggende for Friluftsrådets virke og dermed også denne adgangspolitik. I visionen fremgår det, at alle skal have mulighed for at dyrke friluftsliv og dermed have adgang til naturen, og at Friluftsrådet arbejder for, at friluftslivet kan udfolde sig i en mangfoldig natur og under hensyntagen til naturen.

Denne adgangspolitik relaterer sig også til Friluftsrådets Naturpolitik, som blev vedtaget i 2020. Der henvises til naturpolitikken for målsætninger og holdninger som udelukkende retter sig mod omfang, forvaltning og kvalitet af natur.

Adgangspolitikken vil blive suppleret af positionspapirer, som går mere i dybden med Friluftsrådets holdninger inden for et mere specifikt område. Det er altså de overordnede linjer i Friluftsrådets politik, der ridses op i denne adgangspolitik.

Friluftsrådets vision

Friluftsliv for alle – i en rig natur og på et bæredygtigt grundlag.

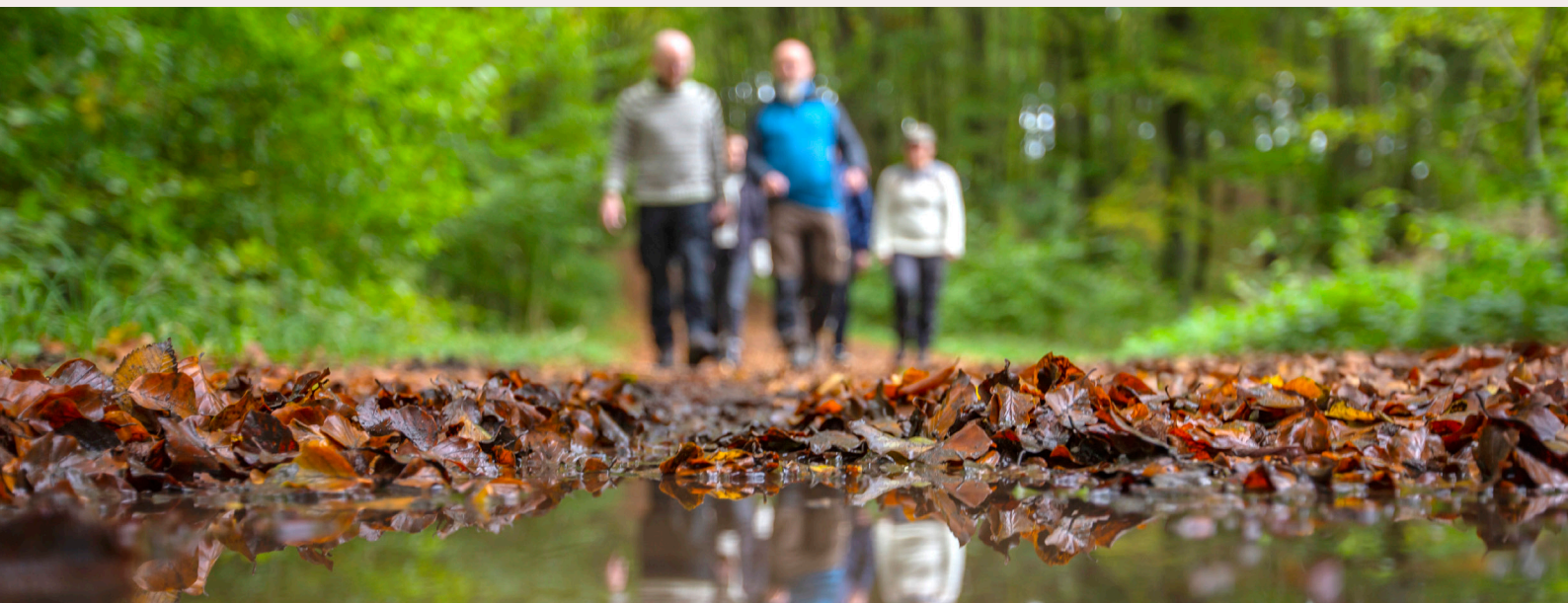
Definition af begreber

Friluftsrådet ønsker med denne adgangspolitik, at god adgang til naturen skal være for alle. Begrebet adgang til naturen omfatter både retten til at færdes, opholde sig og dyrke forskellige former for friluftaktiviteter i naturen. Derudover bruges begrebet bredt om de følgende dimensioner:

- Den juridiske adgang og forvaltning af den, som er styret af lovgivningen.
- Tilgængelighed, som kan begrænses af fysiske barrierer i landskabet, mangel på stier eller lignende.
- Adgang i mere bred forstand, som blandt andet omfatter forskellige sociale faktorer, der kan gøre det vanskeligt for nogle grupper at komme ud i naturen.

Friluftsrådet bruger også begrebet natur i en bred betydning. Naturen findes overalt i Danmark, og der skal være adgang til at færdes og opholde sig i naturen, uanset om den er i byen, i det åbne land eller på vandet.

Det har betydning for Friluftsrådet, at naturen i Danmark giver mulighed for forskellige typer friluftsliv. Derudover har naturen værdi i sig selv og som grundlag for produktion. Der skal være plads til steder, hvor naturen får lov til at udvikle sig uforstyrret, ligesom der skal være plads til produktion.

Principper for adgangspolitik

Adgangspolitik bygger på seks principper, som er styrende for Friluftsrådets synspunkter og holdninger vedrørende adgangspolitiske spørgsmål.

1. Naturen skal være åben og tilgængelig for befolkningen

Naturen skal være åben og tilgængelig for befolkningen, så alle kan få glæde af at færdes og opholde sig i naturen.

2. God adgang til naturen i hele landet

Natur skal være for hele befolkningen. Alle borgere skal have god adgang til naturen, uanset hvor de bor i landet.

3. Særligt hensyn til borgere, som ikke har optimale vilkår

Friluftsrådet ønsker der skal være et særligt fokus på at understøtte mulighederne for at færdes i naturen for de grupper af borgere, som ikke har optimale vilkår for at færdes og opholde sig i naturen.

4. Mere og bedre adgang til eksisterende og ny natur

Der skal skabes yderligere og bedre adgang til eksisterende naturarealer. Ved udlæg af nye naturarealer skal offentligheden i videst muligt omfang sikres øgede muligheder for at færdes og opholde sig i den ny natur.

5. Enkle love og regler for at færdes og opholde sig i naturen

Love og regler for at færdes og opholde sig i naturen skal gøres mere enkle og lette at forstå for alle.

6. Rekreativ brug af naturen bør være gratis for alle

Friluftsliv skal være for alle uanset økonomisk formåen. Derfor bør rekreativ brug af naturen i udgangspunktet være gratis.

1. Naturen skal være åben og tilgængelig for befolkningen

Naturen skal i videst muligt omfang være åben og tilgængelig for befolkningen, så alle kan få mulighed for at udfolde deres friluftaktivitet under hensyntagen til naturen. Adgang til naturen skal tænkes ind i forvaltningen af naturen, og begrænsninger af befolkningens adgang til naturen skal ske på baggrund af en konkret faglig vurdering af den relevante myndighed.

Friluftsrådets politik

Naturen skal være åben og tilgængelig for befolkningen, så alle kan få glæde af at færdes og opholde sig i naturen.

Adgang til naturen

Det er Friluftsrådets holdning, at der skal være bedst mulig adgang til naturen både i forhold til den juridiske adgang og den praktiske tilgængelighed. Befolkningens adgang til naturen skaber som oftest kun få eller ubetydelige forstyrrelser i naturen, men der kan være situationer, hvor naturen ikke kan holde til den belastning friluftslivet medfører.

Eventuelle begrænsninger skal være specifikke og målrettede i forhold til konkrete problemstillinger og ikke rettet mod friluftslivet generelt.

Viden og naturforståelse giver rigere friluftsoplevelser, lyst til at passe på naturen og til at bruge den på et bæredygtigt grundlag. Derudover er det vigtigt, at borgerne har mulighed for at få kompetencer til at færdes og opholde sig i naturen på en hensigtsmæssig måde.

Derfor er det vigtigt, at formidling af naturen og naturvejledning tænkes sammen med mulighederne for adgang til naturen.

Naturpark Mølleåen

Stier og ruter er afgørende for befolkningens adgang til naturen, hvad enten man er til fods, på cykel eller til hest.

Intelligent fysisk planlægning

Mange hensyn kan imødekommes gennem god planlægning og fleksibel naturforvaltning. Intelligent fysisk planlægning er et redskab, der kan styrke friluftslivets muligheder for at færdes og opholde sig i naturen og samtidig kanalisere aktiviteter uden om mere sårbare naturområder. Friluftsrådet ønsker, at intelligent fysisk planlægning i højere grad benyttes som redskab til at kanalisere færdsel, så generelle forbud undgås.

Friluftsrådet støtter en tilpasningsdygtig, fleksibel og smidig forvaltning af naturen.

Rekreativ infrastruktur

Rekreativ infrastruktur i form af anlæg, stier, veje, ruter og faciliteter er afgørende for befolkningens adgang til naturen. Friluftsrådet arbejder for, at der udvikles en god lokal, regional og national rekreativ infrastruktur, så befolkningen kan få bedre muligheder for at opleve naturen. Samtidig kan rekreativ infrastruktur gøre det muligt at kanalisere det mest intensive friluftsliv uden om følsom natur. Når man styrker den rekreative infrastruktur, så understøtter man, at friluftsliv og en rig natur kan gå hånd i hånd og gensidigt styrke hinanden.

Naturpleje og udsætning af dyr

Udsætning af dyr til naturpleje er de seneste år blevet mere og mere udbredt som metode i den offentlige og private naturforvaltning. Udsætning af større dyr og indhegninger i naturen kan udgøre fysiske og mentale barrierer for dele af friluftslivet. Derfor skal dette gives særlig opmærksomhed ud fra et adgangspolitisk perspektiv.

Hensyn til andre interesser

Der er mange forskellige interesser i og omkring natur. Udøvelsen af adgang til og ophold i naturen skal altid ske i gensidig respekt med øvrige interesser i naturen. Friluftsrådet har som paraplyorganisation en særlig forpligtelse til at bygge bro mellem forskellige interesser og skabe mulighed for sameksistens.

Friluftsrådet går ind for, at man forsøger at forebygge og løse eventuelle konflikter gennem dialog og inddragelse af alle relevante aktører. Det gælder både forskelligrettede interesser blandt friluftsudøvere, naturbeskyttelsesinteresser samt produktions- og erhvervsinteresser.

2. God adgang til naturen i hele landet

Naturen skal være for hele befolkningen. Alle borgere skal i videst mulige omfang have god adgang til naturen. Friluftsrådes adgangspolitik baserer sig på overvejelser og ønsker om, at der skal være gode muligheder for at færdes og opholde sig i naturen, uanset hvor man bor.

Friluftsrådets politik

Natur skal være for hele befolkningen. Alle borgere skal have god adgang til naturen, uanset hvor de bor i landet.

Adgang til naturen, der hvor man bor

Der er stor forskel på, hvor langt man har til naturen, alt efter hvor i landet man bor. Størstedelen af friluftslivet udøves i hverdagen tæt på boligen eller arbejdspladsen, og derfor er det vigtigt, at der er adgang til naturområder tæt på i hverdagen.

Der er store områder, hvor der er forholdsvis lidt offentligt ejet natur. Den ulige fordeling af den offentligt ejede natur skaber ulige muligheder for at udøve friluftsliv i naturen, fordi offentligheden har flere muligheder for at færdes i og opholde sig i den offentligt ejede natur. Friluftsrådet ønsker, at mulighederne for at færdes og opholde sig i naturen bliver fordelt mere ligeværdigt mellem landets borgere.

Bedre adgang til skov

Skoven er borgernes foretrukne naturtype at udøve friluftsliv i. De nugældende regler for adgang til naturen betyder, at befolkningen har de bedste muligheder for at færdes og opholde sig i offentlige skove. Friluftsrådet mener, at der skal sættes fokus på at forbedre adgangen til at færdes og opholde sig i de privatejede skove. Det skal blandt andet ske i dialog med private lodsejere og deres organisationer.

Friluftsrådet arbejder for, at der rejses betydeligt mere skov. De nye skove skal i videst muligt omfang være offentligt ejede eller på anden måde etableres på arealer, hvor befolkningen sikres adgang svarende til reglerne for offentligt ejede arealer. Det gælder også for de foreningsbaserede aktiviteter.

📍 Bognæs, Roskilde Fjord

- ① På havet har du som udgangspunkt lov til at færdes frit, der gælder både robåde, kanoer og kajaker. Der er ofte begrænsninger for sejlad i natur- og vildtreservater.

Adgang til natur i og nær byerne

En mere ligelig fordeling af naturen indebærer som nævnt, at der er behov for mere natur tæt på, hvor befolkningen bor. Derfor skal adgang til natur og grønne områder i byerne eller tæt på byerne prioriteres, så flere får mulighed for at dyrke friluftsliv tæt på, hvor de bor. For at sikre tilgængeligheden af natur i byen og til den bynære natur skal der blandt andet i kommunernes planlægning arbejdes målrettet med at sikre befolkningens muligheder for at færdes i byens grønne korridorer til det åbne land og i byernes parker, grønne områder og øvrige natur.

Adgang i det åbne land

De seneste 60 år er op mod halvdelen af landets markveje blevet nedlagt. I det åbne land er markveje ofte afgørende for befolkningens muligheder for at komme ud i naturen. Friluftsrådet arbejder for at forbedre adgangen til naturen i det åbne land, blandt andet ved at ændre lovgivningen omkring nedlæggelser af markveje.

Derudover arbejder Friluftsrådet for at fremme adgangen til natur i det åbne land, når der etableres ny natur, samt der etableres nye og bedre stiforbindelser i landskabet.

Mulighederne for at færdes på vandet

Friluftsrådet mener, at havet skal bevares som Danmarks blå vildmark og i videst muligt omfang være åbent for alle. Derudover ønsker Friluftsrådet, at friluftsanser sikres ret til at færdes på søer og vandløb, med mindre der er foretaget en konkret faglig vurdering af myndighederne, som grundlag for eventuelle begrænsninger.

Friluftsanserens behov

Friluftsrådet favner alle friluftsanserens behov - på land, til vands og i luften. Friluftsrådet arbejder for, at der skal være god adgang til naturen for alle friluftsansere, ligesom, at der skal være gode muligheder for at dyrke forskellige former for friluftsanserens aktiviteter, uanset hvor man bor. Nogle friluftsanserens behov kræver særlige faciliteter eller anlæg. Disse behov arbejder Friluftsrådet også for at understøtte under hensyntagen til naturen og det øvrige friluftsliv.

3. Bedre muligheder for borgere, som ikke har optimale vilkår

Ikke alle borgere har lige muligheder for at komme ud i naturen. Friluftsrådet ønsker at have et særligt fokus på at understøtte mulighederne for at færdes og opholde sig i naturen for grupper af borgere, som ikke har optimale vilkår.

Friluftsrådets politik

Friluftsrådet ønsker der skal være et særligt fokus på at understøtte mulighederne for at færdes i naturen for de grupper af borgere, som ikke har optimale vilkår for at færdes og opholde sig i naturen.

Børn og unges forskellige forudsætninger

Det er ikke alle børn eller unge, der har samme adgang til naturen. Måske kommer man fra en familie, der ikke har det menneskelige eller økonomiske overskud til at dyrke friluftslivsaktiviteter, og hvis man heller ikke er blevet introduceret til naturen i børnehaven eller i skolen, er det svært.

Manglende viden om naturen, manglende ressourcer, manglende adgang til transportmuligheder, kan være nogle af de barrierer, der begrænser børn og unge samt mennesker, der er socialt eller økonomisk marginaliserede, i at komme ud i naturen.

Fysiske og mentale barrierer

For mennesker med handicap kan der være yderligere begrænsninger. Bruger man kørestol, kan det være fysiske barrierer, trapper, løst underlag og låger, der begrænser. Er man blind kan det være manglen på en, man

kan dyrke sin fritidsinteresse sammen med og manglende transportmuligheder. For en person med PTSD kan det handle om at kunne finde frirum, hvor man kan nyde naturen, og for mennesker med et kognitivt handicap kan det handle om et behov for en større naturforståelse eller behovet for fællesskabet i en friluftsforening, hvor man er velkommen.

Oplever man at blive ramt af sygdom, kan den velkendte sti pludselig virke umulig, hvis man for eksempel bliver hurtigt træt og der mangler bænke. Er man ældre, kan mulighederne være blevet begrænset, særligt hvis man er afhængig af hjælp eller har begrænset netværk.

Det er blandt andet den type udfordringer, den type barrierer, som Friluftsrådet ønsker et særligt fokus på.

Som civilsamfundsorganisation vil Friluftsrådet understøtte, at de borgere, som ikke har optimale vilkår for at færdes i naturen, opfordres til, understøttes i og gives adgangsvilkår i naturen, som styrker deres muligheder for at færdes og opholde sig i naturen.

4. Mere og bedre adgang til eksisterende og ny natur

Friluftsrådet arbejder for, at der skabes yderligere og bedre adgang til eksisterende naturarealer og nye naturområder. Ved udlæg af nye naturarealer skal offentligheden i videst muligt omfang have muligheder for at færdes og opholde sig.

Friluftsrådets politik

Der skal skabes mere og bedre adgang til eksisterende naturarealer. Ved udlæg af nye naturarealer skal offentligheden i videst muligt omfang sikres øgede muligheder for at færdes og opholde sig i den ny natur.

Adgang til nye naturområder

Der bør ved etablering af ny natur skabes gode adgangsforhold og en rekreativ infrastruktur, der gør området tilgængeligt for forskellige friluftsudøvere. Der kan efter en konkret faglig vurdering af den relevante myndighed ske visse begrænsninger af adgangen til et nyt naturområde, for eksempel hvis der skal tages særlige hensyn til naturen i området.

Når der etableres ny natur på private arealer, for eksempel i forbindelse med klima- eller naturprojekter, skal ejeren tilbydes merkompensation for at skabe muligheder for friluftsliv i området for den almene befolkning.

Natur med offentlig støtte

Friluftsrådet mener, at når samfundet med offentlige økonomiske midler finansierer ny natur eller støtter naturforvaltningen, så skal befolkningen i videst muligt omfang have mulighed for at færdes og opholde sig i områderne, gerne svarende til reglerne for offentlige arealer. Det gælder også praksis for tilladelser til organiserede interesser.

Ejerforholds betydning for adgang til natur

Mulighederne for at færdes og opholde sig i naturen og udøve friluftsliv er i den nuværende lovgivning og forvaltning tæt knyttet til ejerskabsformen. Offentligt egede arealer giver generelt langt bedre mulighed for borgernes adgang og friluftsliv, end private arealer.

Friluftsrådet mener overordnet ikke, at adgang til naturen bør afgøres af ejerforhold. Der er for eksempel ikke forskel på behovet for at beskytte naturen, alt efter om arealet er offentligt eller privat ejet. Ligeledes er der heller ikke forskel på befolkningens behov for adgang til naturen, afhængigt af om de bor i nærheden af offentlige eller privatejede naturområder.

5. Enkle love og regler for at færdes og opholde sig i naturen

Love og regler for at færdes og opholde sig i naturen skal være enkle og lette at forstå for alle. Friluftsrådet vil sammen med andre interessenter arbejde for en regelforenkling, der gør det lettere for den enkelte at kende reglerne for at færdes og opholde sig i naturen.

Friluftsrådets politik

Der er behov for at love og regler for at færdes og opholde sig i naturen gøres mere enkle og lette at forstå for alle.

Enkel lovgivning og ensartet forvaltning

Lovgivningen om befolkningens adgang til naturen er kompleks og tager afsæt i en række forskellige love og bekendtgørelser med et uklart indbyrdes hierarki. Som borger er det svært at vide, hvad man må og kan i naturen, for reglerne varierer alt afhængig af naturtype, ejerforhold, tidspunkt på døgnet og året.

Friluftsrådet ønsker, at lovgivningen gøres meget mere enkel og forståelig. Enkel lovgivning er lettere at formidle og vil sikre en større viden om adgangsregler bredt i befolkningen. I sidste ende bør det give færre konflikter i naturen.

Den komplekse lovgivning for adgang til naturen betyder også, at det er svært for staten og kommunerne at forvalte og håndhæve reglerne. Undersøgelser og aktindsigter viser, at der er stor forskel på, hvordan lovgivningen bliver fortolket og forvaltet i de enkelte kommuner.

Friluftsrådet vil sammen med andre interessenter arbejde for en regelforenkling, der gør det lettere for den enkelte at kende reglerne for at færdes og opholde sig i naturen.

Friluftsrådet ønsker også, at myndighederne påtager sig opgaven med oplysning og information om adgangsløvgivningen, så både borgerne og lodsejerne har et velinformeret kendskab til regelsættet for offentlighedens muligheder for at færdes og opholde sig i naturen.

Naturpark Amager

① Der er forskel på reglerne, alt efter om du besøger naturen som privatperson eller som en del af en organiseret gruppe som en klub eller en forening.

Organiserede friluft aktiviteter diskrimineres

Den nuværende lovgivning om adgang til naturen skelner af historiske årsager mellem organiseret og selvorganiseret bruger. Det giver klare urimeligheder, hvor eksempelvis en gruppe af cyklister, der er medlem af samme forening, skal have ejers tilladelse til en cykeltur, mens en gruppe uorganiserede cyklister kan cykle uden ejers tilladelse.

Friluftslivets foreninger og organisationer gør en stor indsats for at formidle regler for adgang til naturen samt fremme bæredygtig adfærd i naturen til deres medlemmer. Derfor skal det organiserede friluftsliv som minimum have samme vilkår for adgang til naturen som det uorganiserede friluftsliv.

6. Rekreativ brug af naturen bør være gratis for alle

Friluftsliv skal være for alle. Friluftsrådet er derfor generelt imod, at der opkræves betaling for rekreativ brug af naturen, både når det gælder organisationer og foreningers aktiviteter og den almindelige borgers adgang til natur.

Friluftsrådets politik

Friluftsliv skal være for alle uanset økonomisk formåen. Derfor bør rekreativ brug af naturen i udgangspunktet være gratis.

Betaling på offentlige og private ejede arealer

Friluftsrådet mener grundlæggende, at brugerbetaling er imod den danske tradition for fri adgang til naturen og er derfor imod brugerbetaling på offentligt ejede arealer.

Det gælder både den almindelige borgers adgang til naturen og det organiserede friluftsliv.

Friluftsrådet anerkender den private ejendomsret, men den private ejendomsret giver imidlertid ikke ejeren fuld råderet over ejendommen.

Som udgangspunkt bør adgang til private naturområder være gratis for både uorganiserede og organiserede friluftsjere.

Undtagelser for gratis adgang

Friluftsrådet accepterer brugerbetaling i særlige tilfælde, eksempelvis:

- Aktiviteter, hvor byttet tages med hjem mod betaling, for eksempel jagt og fiskeri
- Konkrete aftalte ydelser, for eksempel naturvejledning og levering af særligt opstillede anlæg
- Aktiviteter, hvor midlerne anvendes til gavn enten direkte eller indirekte for dem, der betaler, for eksempel lovbestemte jagt- og fisketegn
- Store erhvervsmæssige aktiviteter
- Aktiviteter, hvor der konstateres et direkte økonomisk tab for ejeren

Fotos i publikationen: Adam Grønne, Det Danske
Spejderkorps og Colourbox

Friluftsrådet

Scandiagade 13, 2450 København
www.friluftsradet.dk